

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1974/59
Karar Sayısı : 1975/9
Karar Tarihi:28/1/1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : İstanbul Dördüncü Ağır Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : Resmi Gazetenin 18.5.1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı nüshasında yayımlanan 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun’un” 2. maddesinin (B) bendinin biçim yönünden Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına ve esas yönünden de 8. ve 12. maddelerine aykırılığı nedenleriyle Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı kanunun 27. maddelerine dayanarak iptali istenmiştir.

I- OLAY :

Silâhlı yağma eyleminden ötürü iki sanık hakkında Türk Ceza Kanununun 495, 497/1 ve 495, 497. Maddelerine göre cezalandırılmaları istemiyle yöntemine uygun biçimde ayrı ayrı açılıp sonuçta birleştirilerek nakil edildiği, İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinde Esas: 1974/3 sayılı görülmekte olan birleşik kamu davalarının bozmadan sonraki duruşmasında, sanıklardan birisinin vekilince, bu davalarda sanıkların eylemleriyle suç günlerine göre uygulanması gereken yasa kuralları arasında, 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendindeki kuralın biçim yönünden Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına ve esas yönünden de 8. ve 12. maddelerine aykırılığının ileri sürülmesi ve Cumhuriyet Savcısının buna katılması üzerine, Mahkemece de, ileri sürmenin ciddi olduğu kanısına varılarak iptali için Anayasanın 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiş bulunmaktadır.

II-İTİRAZIN GEREKÇESİ :

İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçesi özeti şöyledir :

(Sanık vekilinin 10.11.1974 günlü dilekçesinde 1803 sayılı af yasasının 2. maddesinin (B) bendinin Anayasaya aykırılığı yolundaki itiraz ve iptal isteği, sunduğu belgeler karşısında ciddi görüldüğünden dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.)

III-YASA METİNLERİ :

1- Anayasaya aykırılığı ileri sürülen yasa kuralı :

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin Anayasaya aykırılığı ileri sürülen (B) bendi şöyledir:

(Madde 2- 7.2.1974 tarihine kadar işlenmiş:

Esas Sayısı : 1974/59
Karar Sayısı : 1975/9

A)

B) Türk Ceza Kanununun 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 403 ncü maddeleriyle 404 ncü maddesinin 1 nci bendinde, 406,407,414/1, 415,416/2-3,491,492,493,495,496,497,498,500,503 ve 510 ncu maddeleri ile, Askeri Ceza Kanununun 131 ve 132.nci maddelerinde gösterilen suçları işleyenler hakkında ilgili maddede öngörülen Devlet zararı önceden ödenmek; tazminat hükümleri ise saklı kalmak şartıyla bu maddenin (A) bendi hükmü uygulanır.”

3-Dayanılan Anayasa kuralları :

Anayasanın 8. ve 12. maddeleri ile 92. maddesinin beşinci fıkrası metinleri aşağıdadır:

“Madde 8- Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

“Madde 12- Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.”

“Madde 92/5- Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki meclisin ilgili komisyonlarının seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.”

3- İlgili Yasa kuralları:

Türk Ceza Kanununun itirazla dolaylı olarak ilgili 495. ve 497. maddeleri metinleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Madde 495- Her kim, menkul bir malın zilyedini veya cürüm mahallinde bulunan bir başkasını cebir ve şiddet kullanarak veya şahsen veya malen büyük bir tehlikeye düşüreceği beyanı ile tehdit ederek o malı teslim yahut o malın kendi tarafından zaptına karşı sükut etmeye mecbur kalırsa on seneden yirmi seneye kadar ağır hapis cezasına mahkum olur.

Bir malın yağması esnasında veya akabinde fiili icra veya itmam etmek veya malı kaçırmak yahut kendisini veya şerikini cezadan kurtarmak için mal sahibine veya vaka mahalline gelen başkasına karşı cebir ve şiddet veya tehdit icra eden kimse hakkında da aynı ceza hükmolünür.”

“Madde 497- Yukarıdaki maddelerde beyan olunan cürümler, geceleyin veya silâh ile tehdit ederek işlenirse onbeş seneden yirmi seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

Esas Sayısı : 1974/59
Karar Sayısı : 1975/9

Bu fiiller, yol kesmek suretiyle veya içlerinden vevv birisi görünür şekilde silâhlı bulunan ikiden ziyade kimseler yahut kıyafetini tebdil etmiş olan şahıslar tarafından işlenirse ağır hapis cezası 20 seneden aşığı olamaz.”

IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi Muhittin Taylan, Kâni Vrana, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Lütfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Şevket Müftügil, Adil Esmer, Nihat O.Akçakayalıoğlu ve Ahmet H.Boyacıoğlu’ndan kurulu olarak 7.1.1975 gününde toplanmış ve İttüzüğün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yaparak, aşığıdaki sorunlar üzerinde durmuştur:

1- Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı sorunu üzerinde tekrar tartışmalar yapılmış ve bu denetimin Anayasa Mahkemesince yapılmasına anayasal açıdan olanak bulunduğu sonucuna varılmıştır. Konu hakkında ayrıntılı gerekçeler, daha önce Mahkememizin verdiği 28.11.1974 günlü ve Esas:1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış olduğundan (Resmi Gazete; Gün:21.1.1975, sayı:15125) burada tekrarına gerek kalmamıştır.

Orada da gerekçeleriyle gösterildiği ve benimsendiği üzere, bir kuralı itiraz konusu yapılan 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı yasa, Anayasanın değişik 147. maddesindeki “kanun” deyiminin kapsamına girmektedir. Öbür yönden, Anayasanın Anayasaya uygunluk denetimi dışında bıraktığı yasalardan değildir. Şu duruma göre, itiraz yoluyla gelen bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu ortadadır.

Bu görüşe Halit ZARBUN katılmamıştır.

2- Esasın incelenmesindeki sınır sorunu :

Sanıklar hakkındaki kamu davasında uygulanması istenen ve uygun görülen Türk Ceza Kanununun 495. ve 497. maddeleri 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin itiraz konusu yapılmış bulunan (B) bendinde sayılan yasa kuralları arasında yer aldığına ve Mahkemece de (B) bendindeki kuralın sözü geçen maddeler yönünden Anayasaya aykırılığını ileri sürüldüğüne göre, Mahkemenin görmekte olduğu davada uygulanacak kanun kuralı olması nedeniyle, Anayasa Mahkemesi işin esasını, ancak (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 495. ve 497. maddeleri ile sınırlı olarak inceleyebilir.

Nihat O.Akçakayalıoğlu uygulanacak kanun hükmü olması nedeniyle esasın (B) bendinin tümü yönünden incelenmesi gerektiği karşı oyunda bulunmuştur.

3- İlk inceleme sonunda verilen karar :

İlk inceleme evresinde yukarıda açıklanan sorunların incelenmesi sonunda:

Dosyanın eksiki bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı kanunun 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 495. ve 497. maddeleri ile sınırlı olarak incelenmesine Nihat O.Akçakayalıoğlu’nun uygulanacak kanun hükmü olması nedeniyle esasın (B) bendinin tümü üzerinden incelenmesi gerektiği ve Halit ZARBUN’un bu işi

Esas Sayısı : 1974/59
Karar Sayısı : 1975/9

incelemenin Anayasa Mahkemesinin görevi dışında bulunduğu yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İtirazın esasına ilişkin rapor, İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 11.12.1974 günlü, 974/3 sayılı yazısına bağlı olarak gelen 11.10.1974 günlü gerekçeli ara kararı ile ekleri, iptali istenen ve ilgili bulunan yasa kuralları, dayarılan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri ile konuyu ilgilendiren öteki metinler okunduktan sonra, gereği görüşülüp konuşuldu:

A- Bu işte ilk inceleme evresinde (Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu) tekrar tartışma konusu yapılmış, 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararımızda (Resmi Gazete; gün: 21.1.1975, sayı: 15125) açıklanan ayrıntılı gerekçelerle Mahkememizin Af Kanunlarını Anayasaya uygunluk denetimine bağlı tutmakla görevli ve yetkili olduğu sonucuna varılmış bulunmaktadır.

Ancak esasın incelenmesine geçilmezden önce, bu işin 7.1.1975 günlü toplantıda yapılan ilk incelemesinde bulunmamış olan kimi üyelerce Mahkememizin görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu bu evrede dahi ortaya atılıp görüşülebileceğinin öne sürülmesi üzerine yapılan tartışmalar sonunda, ilk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş olduğundan konunun yeniden ele alınarak görüşülmesine yer olmadığına Şahap Arıç, Halit ZARBUN ve Ziya Önel'in Karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

B- Resmi Gazetenin 18.5.1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı nüshasında yayımlanan 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin bu işte itiraz konusu yapılan (B) bendindeki kuralın esasının incelenmesi, ilk inceleme evresinde verilen 7.1.1975 günlü kararımızla Türk Ceza Kanununun aynı bentte yazılı olup itiraz yoluna başvuran Mahkemenin bu davada uygulama durumunda bulunduğu 495. ve 497. maddeleriyle sınırlandırılmış bulunmaktadır. Öte yandan, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin, itiraz yoluyla gelen başka bir işte itiraz konusu yapılan (B) bendindeki kuralın Türk Ceza Kanununun 495. ve 497. maddeleriyle sınırlı olarak yapılan esas incelenmesi sonunda, sözü geçen maddeler yönünden iptaline 28.1.1975 günlü, Esas: 1974/59, Karar: 1975/8 sayılı karar verilmiştir.

O halde, Mahkememizce Anayasaya aykırılığı saptanarak iptâl edilmiş ve böylece ortadan kalkmış olan bir kurala yönelik itiraz hakkında, artık konusunun bulunmaması nedeniyle yeniden bir karar verilmesine yer kalmamıştır.

VI- SONUÇ :

1- İlk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş olduğundan konunun yeniden ele alınarak görüşülmesine yer olmadığına Şahap Arıç, Halit ZARBUN ve Ziya Önel'in karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

2- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı kanunun ikinci maddesinin bu işte itiraz konusu yapılan (B) bendinin, itiraz yolu ile gelen başka bir işte Anayasa Mahkemesince Anayasa'ya uygunluk denetiminden geçirilerek Türk Ceza Kanununun 495,497. maddeleri ile sınırlı olarak iptaline 28.1.1975 gününde Esas: 1974/56, Karar: 1975/8 sayı ile karar verilmiş olduğundan, bu konuda karar verilmesine yer olmadığına oybirliğiyle;

Esas Sayısı : 1974/59
Karar Sayısı : 1975/9

28.1.1975 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Kâni VRANA	Kemal BERKEM

Üye	Üye	Üye
Şahap ARIÇ	Halit ZARBUN	Ziya ÖNEL
Karşıoy ilişiktir.		Karşıoy yazısı ektedir.

Üye	Üye	Üye
Abdullah ÜNER	Ahmet KOÇAK	Muhittin GÜRÜN

Üye	Üye	Üye
Hasan GÜRSEL	Ahmet Salih ÇEBİ	Şevket MÜFTÜGİL

Üye	Üye	Üye
Adil ESMER	Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU	Ahmet H.BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Görev sorununa ilişkin karşıoy :

Esas Sayısı : 1974/59
Karar Sayısı : 1975/9

İtirazın konusu, 1803 sayılı Af Kanununun bir maddesine ilişkindir. Anayasamızda yasama meclislerinin af yetkisi Kanun niteliğinde olmayıp karar niteliğinde olduğu açıklanmıştır. (Anayasa Md.64). Bu iki mefhumun hukuki sonuçları çok farklıdır. Zira, Anayasa, kanunları, Anayasaya uygunluk denetimine tabi tuttuğu halde kararları bu denetime tabi tutmamış; ancak bu denetime tabi tutmak istemediği kanun maddelerini ve bu denetime tabi tutmak istediği kararları Anayasa'nın çeşitli maddelerinde gösterilmiştir. (Anayasa M.65,81 de olduğu gibi). Bu nedenledir ki Anayasanın 64. maddesinde karar şeklinde kullanılacağı açıklanan af yetkisi, Anayasada istisnai bir hüküm bulunmadığından Kanun şeklinde tasarruf edilemez, aksi görüşün kabulü, yasama meclisinin takdirine bırakılmış olan af yetkisi Anayasa Mahkemesinin takdirine verilmiş olur. Kanun yapma prosedürüne uymak mecburiyeti varsa o prosedüre riayet edilir, fakat bu af tasarrufu, sırf bu sebeple kanun niteliği almaz. Zira, af yetkisinin karar niteliği bir anayasal niteliklidir. Anayasada bu hususta istisnai bir hüküm olmadıkça bu nitelik değişmiş kabul edilemez. Anayasada karar şeklinde kullanılacağı gösterilen bir yetkinin evvelden beri kanun şeklinde kullanılmış olması da neticeyi değiştirmez.

Mahkememize evvelce gelen itirazlar dolayısıyla verilmiş olan kararlardaki bu konuya ait karşıoy yazılarım yayınlanmıştır. Örneğin (29 Ocak 1975) gün ve 15133 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 1974/39, 1974/51 sayılı ve 28.11.1974 günlü Anayasa Mahkemesi kararında görev konusundaki karşıoy yazımın I No.sunda tafsilâtıyla yayınlanmış olduğundan aynı nitelikteki prensiplerin burada tekrarına lüzum görülmemiştir.

Açıklanan ve karşıoy yazımın I No.sunda gösterilen nedenlerle itirazın incelenmesi Anayasa Mahkemesi'nin görevi dışında kaldığından bu itirazın tetkikini Anayasa Mahkemesi'nin görevi içinde kabul eden karara karşıyım.

Üye

Şahap ARIÇ

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun görevle ilgili görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1974/59

Karar Sayısı : 1975/9

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun göreve ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Ziya ÖNEL